

*J. V. FOIX, INVESTIGADOR EN POESIA**

Si hi ha un criteri rector que sosté amb la constància requerida per tota investigació el treball de Manuel Guerrero aquest és el de l'exhaustivitat. I això, en la fita que es proposa, és d'un mèrit innegable. En efecte, endegar el retrat d'un escriptor com ara J. V. Foix, traçant-ne el perfil més sobri i dibuixant també la seva cara (cares) incessantment mudadissa i, doncs, cada vegada més complexa —com passa amb tota persona que li ha estat donat de viure una llarga vida i, que, aquesta, l'ha viscuda amb la intensitat pròpia d'un autèntic creador— és una tasca prou delicada com per desanimar d'entrada. Però si a això, s'hi afegeix la voluntat de plasmar-ne l'aura, per fer servir un terme característic d'un dels autors que Manuel Guerrero més prea, Walter Benjamin, llavors la feina esdevé titànica. L'aura, en tant que la irradiació que projecta entorn seu l'activitat, tant en l'àmbit públic com en el privat, d'algú que ha fet de la poesia la raó primera i última de la seva existència, és d'una textura difícilment aferrable, diria, per una sola persona. Plasmar-la comporta, de fet, resseguir, com diu Benjamin, els diversos graus de «percepció espaciotemporal» del conjunt que se sol comprendre sota la forma escarida d'un nom propi. O, com diria Jauss, les modalitats de recepció de l'activitat total d'aquest «nom». Llavors, el problema que se li planteja al retratista, si se'm permet el terme, que no té ni ha de tenir cap connotació pejorativa, ans al contrari, és el d'integrar en un únic pla l'heterogeneïtat dimensional, la profunditat fenomènica que constitueix la figura singular presentada i, així, mostrar-la en tota la seva riquesa.

En aquí, però, si hem de fer cas de l'experiència dels grans retratistes, per aprofitar, ni que sigui a tall d'exemple, el ressò que tenen en aquest moment les exposicions de Cézanne, de Vermeer o de Goya, el que es revela és el caràcter paradoxal entre els detalls perfectament definits i abastables, que es despleguen clarament, i el conjunt enter que es replega en l'obscuritat íntima i silenciosa d'una llunya-

* Manuel Guerrero: *J. V. Foix, investigador en poesia*. Barcelona: Empúries, 1996.

nia, per dir-ho així, necessàriament quasi impenetrable, que genera, en un procés dialèctic cada vegada renovat, la proximitat pudorosa i circumspecta que requereix tot diàleg autèntic entre l'espectador/lector i l'obra considerada. Aquesta condició de radical incompletesa, feta de clarobscur, de buits i fins i tot, és clar, d'equívocs, com ho exemplifica un dels exercicis més monumentals i ambiciosos de biografia, a saber, *L'idiota de la família*, de Jean-Paul Sartre, és precisament allò que hauria de servir, i certament no pot ser d'altra manera, l'explicació de tota vida humana i, amb més raó encara, la de tot creador. Manuel Guerreo s'ha aplicat amb una tenacitat admirable a pintar la complexa dinàmica que es concreta, recollint-s'hi, en la simplicitat del nom, o potser hauria de dir del pseudònim, J.V. Foix. Però, amb això, el que ha de ressortir són els límits infranquejables més enllà dels quals la presència perceptible del personatge es dissol en el secret inviolable del seu silenci.

S'ha dit i s'ha repetit que la vida de Foix és la seva obra, i que entre el ciutadà de Sarrià, amb domicili al carrer de Setantí, propietari de dues pastisseries i d'una casa i d'una barca al Port de la Selva, i el volum total de textos que s'hi remeten i que transcendeixen els límits naturals de la vida d'aquest autor, ell mateix hi havia cavat un fossat que fos insalvable. En aquest sentit, la relació entre obra i autor se situaria al pol oposat de la que hi ha, per exemple, en el cas de Carles Riba –com ha mostrat Jaume Medina i, no pas menys subsidiàriament, el treball de Carles Jordi Guardiola–, o, per posar-ne un altre cas, que espera una atenció semblant, de Gabriel Ferrater.

Per això mateix cal destacar els dos mèrits que fan de l'estudi de Manuel Guerreo un punt de referència obligada d'ara endavant per a qualsevol aproximació a l'obra foixiana. Primer, l'encert de recuperar-ne els «Meridians», baldament ens els proporcionari només fragmentàriament, i això deu ser per raons d'espai (hem de confiar que aviat en veurem la publicació, ara que els té recollits, íntegrament i sistemàtica). Segon, el recurs a la important correspondència entre Foix i Joan Gili, que aporta dades valuosíssimes per comprendre la gestació de *Sol, i de dol*, l'obra que posa els fonaments que sostenen

el conjunt del corpus poètic de Foix. Amb la seguretat de punt de fuga que fixa en la intersecció d'aquestes dues línies pot, com ho feia tal o tal pintor rigorós, traçar les coordenades que distribueixen el material que ha produït, que produeix i que ha de continuar produint, més enllà de la seva absència material entre nosaltres, el quefer vital de Josep Vicenç Foix. Una vegada més, però, aquí s'obre davant l'investigador el fossat foixià. Haver maldat per travessar-lo li ha permès descobrir algunes de les claus que obren passarel·les inèdites cap a parts latents del que ens n'ha quedat, però al mateix temps també ens fa patent fins a quin punt aquesta obra es replega sobre ella mateixa. Com en els darrers quadres de Cézanne, quan pinta el jardiner Villiers o la muntanya Sainte Victorie, els buits on s'atura el pinzell no deixen inacabada l'obra, sinó que la perfan, més encara que els quadres anteriors centrats en aquests temes i considerats complets, perquè integren en el camp del visible de la realitat presentada la condició primera de la seva suprema revelació, és a dir, l'enigmàtica invisibilitat del seu fons.

En una de les darreres proses poètiques que Foix escriu abans de l'emocionant pretestimoniatge de la seva pròxima desaparició, ens adverteix del caràcter sovint capciós de les troballes: «—*La trobo pertot*, diu un, *i no la veig enlloc*. A mi em passa al revés: la veig pertot i no la trobo enlloc. Entra sempre allà on no l'espereu, de nit, i quan tot és tancat. —*Té la clau de les portes de totes les cases menys les de casa seva*, diuen per la vila. El fet és que cada vegada —quan les falzies i els pardals aixequen el vol— que retira, crida els veïns per a encertar una clau bona. Conten que fa molt de temps que va perdre les seves. Jo diria, si em pogués creure a mi mateix, que les claus les tinc jo en calaixos profunds, barrejades amb centenars de manuscrits i de fulles de tardor de no sé quin passeig que es perd al peu de la muntanya». («Somreia com l'alba darrera el baluard» dins *Tocant a mà...*, J.V. Foix, *Obres Completes*, Vol. II, Prosa, Barcelona: Ed. 62, 2a. edició, reestructurada, febrer de 1985, pàg. 450).

MANUEL CARBONELL